

Reguleringsimpactanalyse

Wijzigingsbesluit van 27 maart 1985 waterwingebieden en beschermingszones grondwater

I Titel

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones en het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen, wat het pesticidengebruik betreft

2 Aanleiding

2.1 Omzetten Europese richtlijn

De richtlijn Duurzaam gebruik van pesticiden RL 2009/128/EG werd goedgekeurd op 21 oktober 2009. Deze richtlijn beoogt een gemeenschappelijk regelgevingskader tot stand te brengen dat tot een duurzaam gebruik van pesticiden moet leiden, door een op voorzorg en preventie gebaseerde benadering.

De twee bestaande besluiten houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en beschermingszones en houdende reglementering van de handelingen die grondwater kunnen verontreinigen, dateren van 1985. Beide besluiten hebben een link met de Europese richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden.

De richtlijn somt ook een aantal maatregelen op om het aquatisch milieu en het drinkwater te beschermen (artikel 11). In de afgebakende beschermingszones voor oppervlaktewater en grondwater dat gebruikt wordt voor de onttrekking van drinkwater mogen geen pesticiden toegepast worden (artikel 11).

In het besluit van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones geldt een verbod op het gebruik van pesticiden met de mogelijkheid onder specifieke voorwaarden van dit verbod af te wijken.

De maatregelen opgesomd om het aquatisch milieu en het drinkwater te beschermen (artikel 11) hebben een sterke link met het maatregelenprogramma van de stroomgebiedbeheerplannen.

Dit maatregelprogramma voor Vlaanderen¹ horend bij het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde en het stroomgebiedbeheerplan van de Maas bevat maatregelen² die de vervuiling van het grondwater en oppervlaktewater moeten voorkomen en die de drinkwaterbronnen moeten beschermen.

Recente analyses tonen aan dat pesticiden op veel plaatsen in het grondwatersysteem voorkomen, ook in de grondwaterreserves die gebruikt worden als drinkwaterbron (zie verder 2.2.).

Om de risicoactiviteiten in beschermingszones voor de drinkwaterwinning systematisch inventariseren, werkt de Vlaamse overheid samen met de drinkwatermaatschappijen (zie verder 2.2. Brondossiers en Waterveiligheidsplannen). De drinkwatermaatschappijen zijn vragende partij om de pesticiden die in de waterwingebieden gebruikt worden te kennen zodat zij gericht naar deze pesticiden en hun afbraakproducten of metabolieten kunnen zoeken bij de analyse van het grondwater.

2.2 Omgevingsanalyse

Inleiding

Gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn stoffen die geproduceerd worden om in het milieu te brengen en om daar gewild en gepland een zeker toxisch effect te veroorzaken bij de doelorganismen.

Gewasbeschermingsmiddelen worden sinds de jaren 1940-1950 zeer intensief gebruikt en leverden een belangrijke bijdrage in de verzekering van de voedselvoorziening. Gewasbeschermingsmiddelen kunnen nadelige neveneffecten hebben voor het milieu door hun toxische invloed op niet-doelorganismen (zoals mens, planten, insecten en aquatisch leven), door verontreiniging van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems en bodems en door accumulatie in de voedselketen (bio-accumulatie).

Bij de *biociden* vergen de *metaalverbindingen* en *anorganische zouten* (koper, chroom, zink, tin, arseen, boor, fluor) die aangewend worden als houtbeschermingsmiddelen de nodige aandacht.

Gewasbeschermingsmiddelen zijn toxisch vanaf een bepaalde concentratie. Ze zijn vooral bedoeld om ongewenste organismen waaronder dieren en planten te vernietigen. Het is belangrijk dat ze met kennis van zaken gebruikt worden, zodat ze gericht hun werk kunnen doen en zich niet onnodig verspreiden. Maar zelfs als ze goed gebruikt worden, is het bijna onvermijdelijk dat een deel van de gebruikte pesticiden zijn doel mist en in de omgeving terecht komt. Daar kunnen ze een gevaar vormen voor andere planten, dieren en voor de mens.

Niet alleen landbouwers maken gebruik van pesticiden, ook overheden, privépersonen en bedrijven gebruiken (soms) gewasbeschermingsmiddelen voor het onderhoud van groenzones of het (on)kruidvrij houden van verhardingen en andere terreinen en voor het bestrijden van ziekten en plagen.

¹ <http://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/maatregelenprogramma/>

² Op 8 oktober 2010 stelde de Vlaamse Regering het eerste stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde, het eerste stroomgebiedbeheerplan voor de Maas en het bijhorende maatregelenprogramma voor Vlaanderen definitief vast.

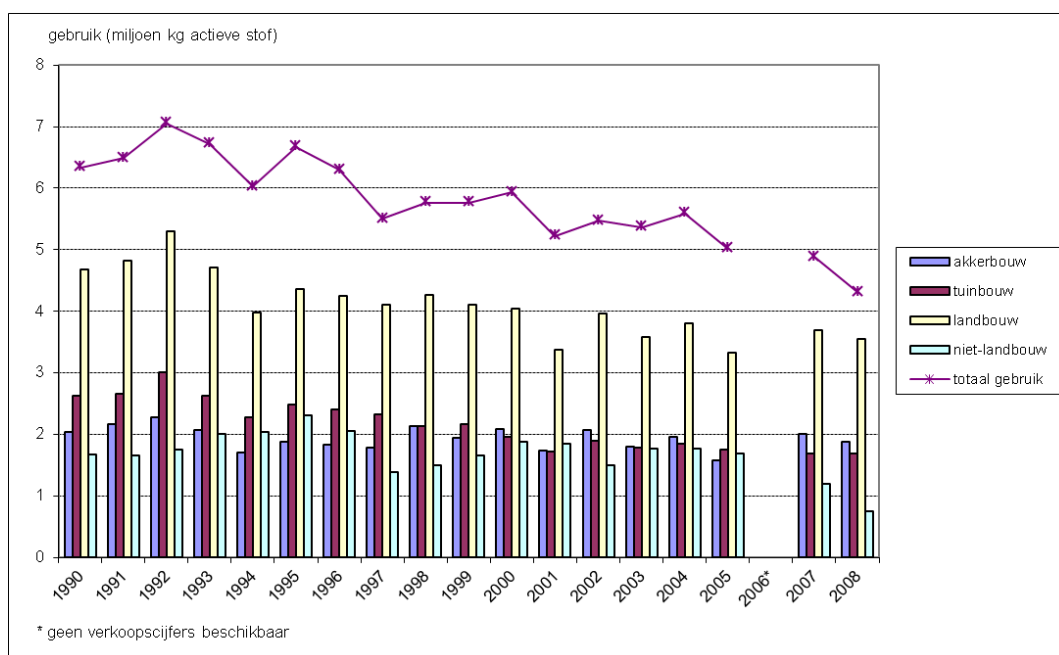
Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Vlaanderen, verdeeld over de grote toepassingsgebieden (akkerbouw, tuinbouw en niet-landbouw) vertoont wat verschuivingen (figuur 4). In 2008 situeert het hoogste gebruik zich in de in akkerbouw (43,5 % of 1 870 ton), op de voet gevolgd door tuinbouw (39,1 % of 1 680 ton) en als overige het gebruik in niet-landbouw (17,4 % of 750 ton).

Tabel 1: Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen opgedeeld per doelgroepen voor 2008

Doelgroep	Gebruik in ton	In procent
landbouw		
akkerbouw	1.870 ton	43,5 %
tuinbouw	1.680 ton	39 %
Niet-landbouw	750 ton	17,4 %

Na 1992 treedt een vermindering op van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen dankzij verschillende factoren: introductie van geïntegreerde en biologische bestrijding (fruitteelt), gebruiksbeperking door strengere residucontroles (groenteteelt), verbeterd gamma gewasbeschermingsmiddelen, nieuwe technologische ontwikkelingen (spuitinstallaties), betere doseringen en efficiëntere formuleringen.

Figuur 1: Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verdeeld per doelgroep voor de periode 1990 tot 2008

Bron: Achtergronddocument MIRA – Verspreiding van bestrijdingsmiddelen (april 2011)

Verspreiden van pesticiden in milieu

Gewasbeschermingsmiddelen kunnen nog voor ze de grond of de doelorganisme bereiken, worden meegevoerd door de wind en zo onbedoeld op plaatsen terechtkomen waar hun werking niet gewenst is, bijvoorbeeld in sloten naast het veld of naast het terrein dat men vrij wil maken van ziekten, plagen of ongewenste planten. Pesticiden die wel op de gewenste plek belanden, kunnen gedeeltelijk verdampen, zich met de wind verspreiden en elders terug neerslaan. Daarnaast kan een

deel van de pesticiden door afspoelend regenwater worden meegesleurd naar grachten, en via die grachten in rivieren terechtkomen. De rest van de pesticiden zal ofwel direct (via bladeren of andere bovengrondse plantendelen) door de plant opgenomen worden, ofwel in de bodem infiltreren. Vanuit de bodem zal een deel door plantenwortels worden opgenomen. Een deel van de niet opgenomen pesticiden reist mee met het water dat doorheen de bodem percoleert en komt uiteindelijk in het grondwater terecht. De percolatie doorheen de bodem verloopt hoofdzakelijk in neerwaartse richting, de grondwaterstroming is hoofdzakelijk horizontaal. Pesticiden zullen daarom niet alleen in het grondwater worden teruggevonden in de onmiddellijke omgeving van de velden en terreinen waar ze gebruikt werden, maar ook op andere plaatsen.

Grondwater

Recente analyses tonen aan dat pesticiden op veel plaatsen in het grondwatersysteem voorkomen, ook in de grondwaterreserves die gebruikt worden als drinkwaterbron. In meer dan de helft van de onderzochte meetplaatsen van het grondwatermeetnet van VMM is in 2010 een overschrijding van de wettelijke norm voor pesticiden of hun afbraakproducten vastgesteld. Voor VIS-01, een afbraakproduct van het fungicide chloorthalonil, worden het vaakst normoverschrijdingen vastgesteld, maar ook bentazon, AMPA, atrazine en desethylatrazine, BAM en DMS komen in meer dan een vijfde van de onderzochte stalen voor. In de gegevens die de drinkwatermaatschappijen aanleveren, komen vooral de hoeveelheden BAM en (afbraakproducten van) atrazine als problematisch naar voren. Het aantal normoverschrijdingen ligt hier echter opvallend lager dan in het grondwatermeetnet van VMM. Dit heeft te maken met het feit dat drinkwaterwinningen zowel op diepe als op ondiepe plaatsen grondwater onttrekken, terwijl het merendeel van de door VMM onderzochte stalen net onder de watertafel genomen wordt. Ondiepe delen van het grondwatersysteem zijn gemiddeld genomen meer verontreinigd met pesticiden dan diepe delen. De resultaten van het VMM-grondwatermeetnet zijn dus bijzonder relevant voor de kwaliteit van de ondiepe bronnen, diepe bronnen ondervinden doorgaans minder problemen met pesticiden.

Bron: Pesticiden in grondwater in Vlaanderen, Vlaamse Milieumaatschappij, 2012

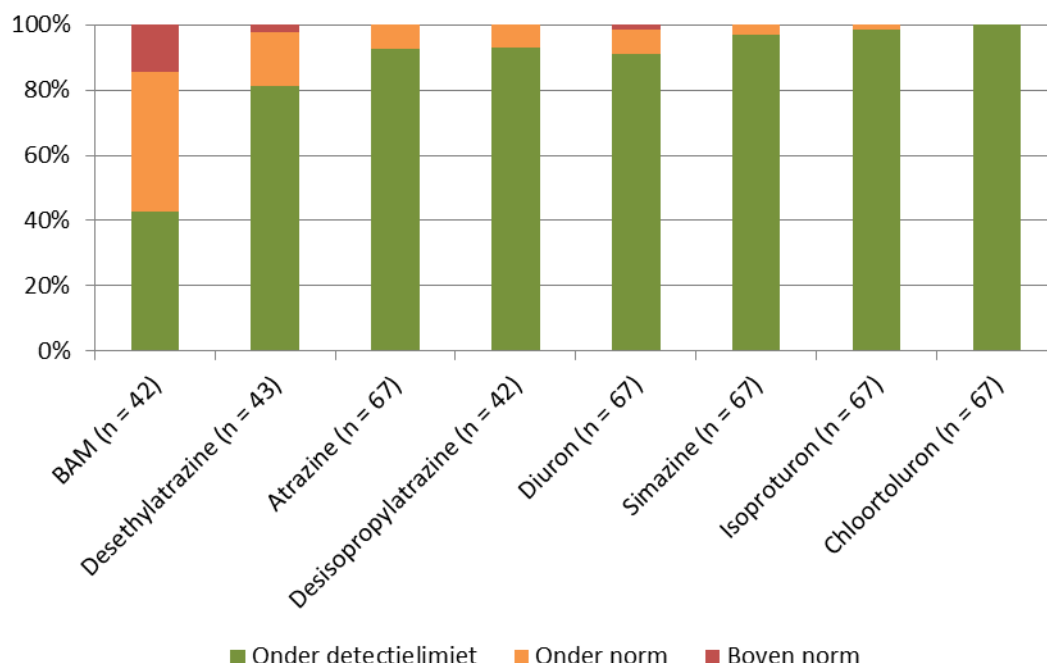
Ruw water voor drinkwaterproductie

Van de verschillende grondwaterwinningen zijn resultaten van pesticiden metingen verzameld. Het gaat telkens om freatische winningen die zowat overal in Vlaanderen gelegen zijn waar drinkwater kan worden gewonnen uit freatische watervoerende lagen.

Figuur 2 geeft weer hoeveel drinkwaterwinningen in 2009 in mindere of meerdere mate kampen met pesticidenproblemen.

Globaal gezien worden in de helft van alle onderzochte drinkwaterwinningen (afbraakproducten van) pesticiden aangetroffen, in meer dan een tiende van de gevallen wordt de norm van 0,1 µg per liter overschreden. Atrazine en het afbraakproduct desisopropylatrazine worden teruggevonden in 7% van de drinkwaterwinningen. Desethylatrazine wordt in opvallend meer winningen aangetroffen: in 18% van de onderzochte winningen komt dat afbraakproduct van atrazine voor, waarbij één geval de wettelijke norm overschrijdt. Het gebruik van atrazine is al meer dan vijf jaar verboden, maar het herbicide heeft net als het afbraakproduct desethylatrazine een vrij lange halfwaardetijd, wat verklaart waarom het in 2009 nog steeds terug te vinden was. Hetzelfde kan worden gezegd van diuron en simazine, die ook niet meer in gebruik zijn sinds 2004, maar toch nog voorkomen in respectievelijk 9% en 3% van de onderzochte winningen in 2009. Chloortoluron werd in geen enkele winning teruggevonden, isoproturon in slechts één winning. Beide stoffen zijn nog altijd in gebruik. Vanwege hun fysicochemische karakteristieken is de uitspoeling naar het grondwater beperkt.

De kwetsbaarheid van de winningen en de mogelijke verontreiniging van het ruwe water vergt extra opvolging. In bepaalde gevallen is de investering van een extra zuiveringsstap noodzakelijk om in de kwaliteitsgarantie te kunnen waarborgen. Dit verhoogt de kosten van de zuivering.

Figuur 2.: Aandeel van de winningen waarvoor de pesticidenconcentratie van het ruw water in 2009 onder de detectielimiet, onder de norm (0,1 µg/L) of boven deze norm ligt

Bron: Pesticiden in grondwater in Vlaanderen, Vlaamse Milieumaatschappij

Drinkwater

Sinds 2008 rapporteren de drinkwatermaatschappijen de resultaten van pesticiden op het afgewerkte water aan de VMM. In onderstaande tabel worden de overschrijdingen van de detectielimiet en de normoverschrijdingen voor de jaren 2008 tot en met 2010 weergegeven.

Tabel 2: Aangeleverde analyseresultaten door drinkwatermaatschappijen op het afgewerkt water

Toetsing	2008	2009	2010
>Detectielimiet	3,14%	2,94%	2,7%
> Norm (100ng/l)	0,076%	0,098%	0,015%

Een normoverschrijding in het reine water van een waterproductiecentrum impliceert niet dat er een normoverschrijding is aan de kraan thuis. Het reine water van verschillende waterproductiecentra wordt verzameld in reservoirs, van hieruit gebeurt de verdeling naar de klant. In de reservoirs is er vermenging met als gevolg dat de concentratie zullen dalen in het geleverde drinkwater. In bepaalde gevallen wordt een extra zuiveringsstap toegevoegd om de kwaliteit van het drinkwater te verzekeren.

Bron: Kwaliteit Drinkwater, Vlaamse Milieumaatschappij

Beschermingszones grondwater

De richtlijn vraagt in artikel 11 om de ruwwaterbronnen voor de productie van drinkwater te beschermen door beschermingszones af te bakenen. Dit is in Vlaanderen omgezet via het besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels voor de afbakening van waterwingebieden en beschermingszones van 27 maart legt de procedure voor de afbakening van waterwingebieden en beschermingszones vast. De individuele beschermingszones worden telkens via een apart besluit afgebakend.

In Vlaanderen bestaat er drie types beschermingszones:

- Type I
- Type II
- Type III

1° de beschermingszones type I: door het geheel der punten, vanwaar het water de putten, opvangplaatsen, enz. van het waterwingebied kan bereiken na een tijd die kleiner is dan 24 uur en met als minimale buitengrens voor deze zone, de grens van het waterwingebied;

2° de beschermingszone type II, "bacteriologische zone": door het geheel der punten vanwaar het water de putten, opvangplaatsen, enz. van het waterwingebied kan bereiken na een tijd van minder dan zestig dagen, met als buitenste maximale grens een lijn, gelegen op 150 m voor artesische grondwaterwinningen en 300 m voor alle andere;

3° de beschermingszone type III, "chemische zone": door het geheel der punten van het voedingsgebied van de grondwaterwinning, met voor freatische waterlagen als een buitenste grens, een lijn gelegen op maximum 2 000 m van de grens van het waterwingebied.

Deze afgebakende beschermingszones nemen ongeveer 2,3 % van de oppervlakte van Vlaanderen voor hun rekening. Tabel 1 geeft het overzicht van de drie types beschermingszones de oppervlakte ervan in Vlaanderen. De geel aangeduide gebieden in Figuur 1 zijn de beschermingszones.

Tabel 3: Oppervlakte van de beschermingszones grondwater

	km ²	% Vlaanderen
Type I	7,38	0,05
Type II	23,0	0,17
Type III	283,6	2,08
	314,03	2,30

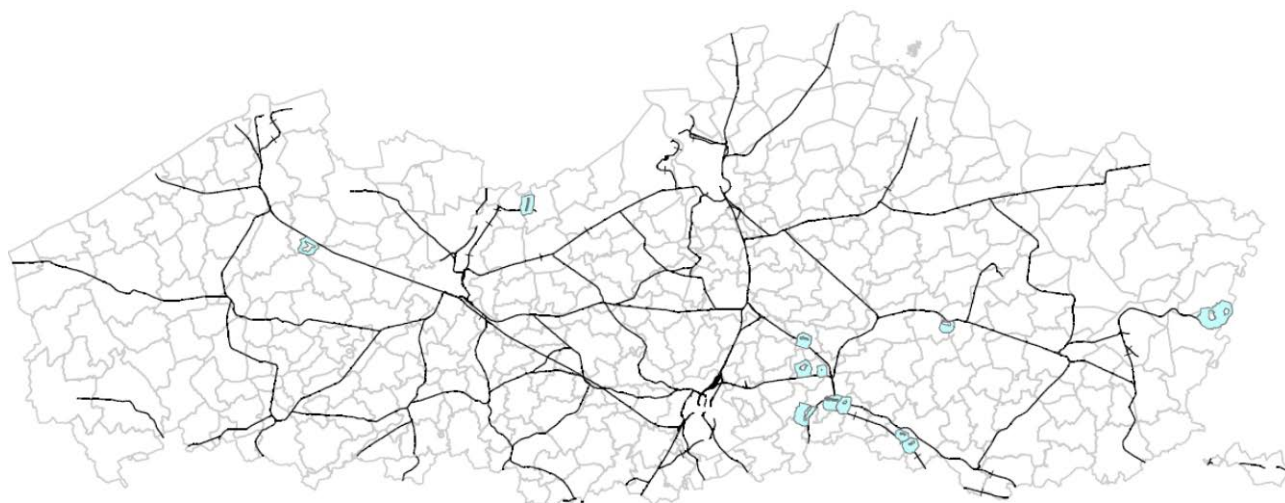
Figuur 3: Vlaanderen met de aanduiding van de beschermingszones grondwaterwinning

Beschermingszones en spoorlijnen

Door dertien beschermingszones loopt een spoorlijn, voornamelijk in de buitenste beschermingszone. De rails voor het goederentransport van bieten naar Moerbeke is recent uitgebroken. De zones zijn te vinden in tabel 3. en in figuur 3..

Tabel 4: Beschermingszones grondwater waar spoorlijn doorheen loopt

GEMEENTE	WINNING	ZONE	WWMIJ
Beernem	Beernem	3	VMW
Haacht	Den Dijk	3	VMW
Herent	Bijloksstraat	3	VMW
Herent	Winksele "Kastanjeboos"	3	VMW
Heverlee	Cadol	2	VMW
Heverlee	Abdij	2	VMW
Heverlee	Abdij-Cadol	3	VMW
Korbeek-Dijle	Ormendaal, Noord, Zuid, Broek	3	VMW
Korbeek-Lo	Huiskens	3	VMW
Maasmechelen	Eisden-Meeswijk	3	VMW
Moerbeke-Wachtebeke	Moerbeke-Wachtebeke	2	VMW
Moerbeke-Wachtebeke	Moerbeke-Wachtebeke	3	VMW
Scherpenheuvel	Vinkenbergr	3	VMW
Tienen	Menebeek (Kumtich)	3	VMW
Tienen	Groot-Overlaar	3	VMW

Figuur 4: Het spoorlijnnetwerk en de beschermingszones met spoorlijn

Brondossiers en waterveiligheidsplannen

Maatregel 25 van het Vlaamse milieubeleidsplan 2011 – 2015 gaat in op het beschermen van drinkwaterwingebieden. Dit maatregelpakket valt samen met het sleutelproject 44-2 “Implementatie concept ‘Waterveiligheidsplannen’ in de drinkwatervoorziening – opmaak brondossiers als eerste stap” van VIA.

Brondossiers voor drinkwaterwingebieden

Voor de drinkwatervoorziening zijn veilig en gezond drinkwater met hoge leveringszekerheid een belangrijk uitgangspunt. De opmaak en uitvoering van Waterveiligheidsplannen (Water Safety Plans) dragen hiertoe bij. Het doel van deze plannen is om de kwaliteit van het proces van watervoorziening van bron tot kraan te garanderen via een integrale risicobenadering. De drinkwatermaatschappijen zijn verantwoordelijk voor de opmaak van deze plannen.

De beschrijving van de bron en de karakterisatie van de aan de bron gerelateerde risico's vormen de eerste stap. Om deze eerste stap te zetten, zal de overheid samen met de drinkwatermaatschappijen een brondossier opmaken voor elk waterwingebied gelegen in Vlaanderen. Deze samenwerking is cruciaal voor een goede bescherming van de drinkwaterwinningen. Een brondossier bevat een systematische verzameling van gegevens over de waterwinning, de bron en de activiteiten in de omgeving die de kwaliteit negatief kunnen beïnvloeden. Een brondossier heeft als doel het scheppen van een gemeenschappelijk inzicht in de factoren die van belang zijn voor de kwaliteit van het onttrokken water en het ontwikkelen van een visie op de bescherming van de bronnen en dit in samenwerking met betrokken partijen, zijnde de drinkwaterproducent en de bevoegde overheden. In het verleden hebben bv. drinkwaterwinningen al problemen ondervonden van bodemverontreinigingen. De Vlaamse overheid gaat, in samenwerking met de drinkwatermaatschappijen, de risicoactiviteiten in beschermingszones systematisch inventariseren.

Op basis van de gebundelde informatie worden acties en afspraken vastgelegd, die bijdragen aan de risicobeheersing en -reductie en het bereiken van de gewenste kwaliteitsdoelstellingen van het betreffende water.

2.3 Doelstellingen

1. Prioritair moet de omzetting gebeuren van de Europese richtlijn.
2. Omdat in Vlaanderen al de besluiten houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en beschermingszones en houdende reglementering van de handelingen die grondwater kunnen verontreinigen bestaan, worden deze besluiten aangepast. De bescherming van het grondwater tegen verontreiniging door pesticiden uit de richtlijn en het verbod op het gebruik in de afgebakende beschermingszones, wordt geïntegreerd in de bestaande besluiten van 27 maart 1985.
3. Om er voor te zorgen dat de drinkwatermaatschappijen gericht naar pesticiden en hun afbraakproducten of metabolieten kunnen zoeken bij de analyse van het grondwater, is een verzamelen van informatie van de gebruikte pesticiden in de afgebakende beschermingszones gewenst.
4. Naast dit wijzigingsbesluit is ook een decreet duurzaam gebruik pesticiden en een besluit uitgewerkt. Dit wijzigingsbesluit wordt hierop afgestemd.
5. Dit wijzigingsbesluit:
 - leidt tot transparantere wetgeving over het gebruik van pesticiden;
 - legt een duidelijke link naar de richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden;
 - stemt af en verwijst naar het ontwerp decreet duurzaam gebruik pesticide en het bijhorende besluit;
 - maakt het mogelijk om informatie te verzamelen om probleempesticiden op te sporen.

2.4 Doelgroep en effecten

De uitwerking van deze RIA (meer hierover in hoofdstuk 3) gebeurt op dezelfde wijze als in de RIA Decreet en besluit duurzaam gebruik van pesticiden voor niet- land- en tuinbouwactiviteiten

De doelgroep is opgedeeld in:

- -toepasser of de gebruiker van pesticiden;
- vragende partij voor verminderd gebruik (inclusief blootgestelden);
- opvolgen en handhaven.

De criteria waar aan getoetst wordt zijn:

- afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie;
- beschermen van de volksgezondheid en meer bepaald de kwetsbare groepen, mee te nemen verblijftijd op het terrein, leeftijd (0-18 jaar, 18 tot 25);
- voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater;
- voorkomen van insijpelen naar het grondwater;
- beschermen van de drinkwaterbronnen;
- beschermen van de niet-doelwitorganismen in alle milieucompartimenten zoals water, bodem, lucht;
- haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen;
- handhaafbaarheid;
- administratieve lasten en taken voor de doelgroepen;

- taken voor de Vlaamse regulerende overheid.

Woordgebruik

Besluit waterwinning en beschermingszone: het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones.

Biocide: pesticiden voor gebruik buiten de landbouw anders dan gewasbeschermingsmiddelen. Onder biociden vallen producten zoals rodenticiden, algendodende middelen, insecticiden binnenshuis.

Gewasbeschermingsmiddelen: preparaten ter bescherming en bewaring van planten of plantaardige producten tegen schadelijke organismen of de werking van dergelijke organismen, ter beïnvloeding van de levensprocessen van planten of de bewaring van plantaardige producten en om ongewenste planten of plantendelen te doden. Deze omvatten gewasbeschermingsmiddelen gebruikt in de landbouw, voor de bescherming van kamerplanten, in tuinen, in openbaar groen en op sportterreinen.

Openbare dienst: dienst, uitgevoerd door een rechtspersoon in het kader van een taak van algemeen belang op het grondgebied van het Vlaamse Gewest
De definitie is daarmee verschillend van degene gebruikt in het pesticidenreductiedecreet: alle publiekrechtelijke rechtspersonen actief op het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

Particulier: burger die geen commercieel bedrijf heeft.

Pesticiden: gewasbeschermingsmiddelen (Verordening 1107/2009) en biociden (richtlijn 98/8/EG).

Pesticidenreductiebesluit: besluit van 19 december 2008 houdende nadere regels inzake de reductieprogramma's ter vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest pesticidenreductiebesluit

Pesticidenreductiedecreet: decreet houdende de vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door openbare diensten in het Vlaamse Gewest (21 december 2001)

Wijzigingsbesluit: wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones en wijziging van het besluit van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen

3 Mogelijke opties

3.1 Situering

De richtlijn stelt duidelijk dat er een verbod moet zijn in deze afgebakende beschermingszones. Hiervoor zijn geen vrijheidsgraden. In specifieke omstandigheden kunnen echter wel pesticiden gebruikt worden.

De richtlijn vraagt ook om indicatoren te verzamelen om trends te signaleren. Eén van de mogelijkheden is de nodige informatie te verzamelen via het laten rapporteren van de gebruiksgegevens. Tegelijkertijd kan via deze rapportering het gebruik opgevolgd worden en kan indien nodig, de randvoorwaarden voor gebruik aangepast worden.

De drinkwatermaatschappijen zijn vragende partij om de pesticiden die in de waterwingebieden gebruikt worden te kennen zodat zij gericht naar deze pesticiden en hun afbraakproducten of metabolieten kunnen zoeken bij de analyse van het grondwater.

Dit wijzigingsbesluit wijzigt twee besluiten.

1. Aan het besluit van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen worden geen fundamentele aanpassingen doorgevoerd. Hiervoor is geen onderzoek van opties nodig.

2. De wijzigingen aan het besluit de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones bevatten wel een extra aspect ten opzichte van de bestaande wetgeving: nl. het verzamelen van informatie over de gebruikte pesticiden en/of het rapporteren ervan.

Tot 1 januari 2015 geldt een overgangsregeling. De periode tussen de goedkeuring en 1 januari 2015 is voorzien om te sensibiliseren en te communiceren over de aangepaste regelgeving.

De RIA bespreekt enkel opties voor het verzamelen van informatie of het rapporteren van het pesticidengebruik in de afgebakend waterwingebieden en beschermingszones voor de drinkwaterwinningen na 1 januari 2015.

De wijzigingen voor het besluit houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones onderscheidt drie doelgroepen / activiteiten.

Groep 1 is op te delen in

- a) gebruik voor openbare diensten;
- b) gebruik voor commerciële activiteiten, met uitzondering van de land- en tuinbouwactiviteit.

Groep 2: land- en tuinbouwactiviteiten

Groep 3: particulier gebruik

Om te kunnen afstemmen met de opties uit de RIA Decreet en besluit duurzaam gebruik pesticiden is groep 1 a) openbare diensten verder opgedeeld in:

- allemaal exclusief Vlaamse overheid, provinciale en lokale overheden
- Vlaamse overheid, provinciale en lokale overheden

Mogelijke opties voor het verzamelen van informatie over het pesticidengebruik in de afgebakend waterwingebieden en beschermingszones voor de drinkwaterwinningen zijn:

- Alle gebruikers rapporteren jaarlijks over de pesticiden die ze gebruiken of geen rapportering gevraagd, maar alle gebruiksgegevens binnen de afgebakende beschermingszones kunnen opgevraagd worden met verschillende variaties
- Amateurgebruikers / professionele gebruikers
- Particulieren hebben al / of niet een verplichting
- Alle openbare diensten rapporteren of slechts een groep ervan

Een overzicht van mogelijke opties vindt u in tabel 5.

Deze opties zijn opgedeeld in een groep die verder onderzocht worden en niet uitgewerkte opties (opgenomen in hoofdstuk 4). Opties F, G en H worden verder onderzocht.

Voor de niet verder uitgewerkte opties zijn de keuze vooraf gemaakt. Dit om twee reden:

- om zo goed mogelijk af te stemmen op de keuzes gemaakt in de RIA Decreet en besluit duurzaam gebruik van pesticiden voor niet- land- en tuinbouwactiviteiten en
- op basis van inschatting van de haalbaarheid.

De verantwoording voor deze niet uitgewerkte opties is opgenomen in 3.2..

Tabel 5. Overzicht van rapporteren of opvragen van gebruiksgegevens opgedeeld per activiteit / doelgroep

Rapporteren pesticiden (R) of Opvraagbaar (O)	Optie A	Optie B	Optie C	Optie D	Optie E	Optie F	Optie G	Optie H
Groep 1a.i.: Openbare diensten: allen exclusief Vlaamse, provinciale en lokale overheden	R	O	R	R	R	R	O	O
Groep 1a.ii: Openbare diensten: groep Vlaamse overheid, provinciale en lokale overheden	R	O	R	R	R	R	R	R
Groep 1b: Commerciële activiteiten (exclusief land- en tuinbouwactiviteiten)	R	O	Niet	O	O	R	Niet	O
Groep 2: Land- en tuinbouwactiviteiten	R	O	R	R	R	R	R	O
Groep 3: Particulier gebruik	R	O	Niet	Niet	Niet	Niet	Niet	Niet

3.2 Opties

Amateurgebruiker versus professionele gebruiker

Vanaf 18 augustus 2012 start de opdeling tussen professionele gewasbeschermingsmiddelen en middelen voor amateurgebruik. Voor professionele gebruikers is via een andere wetgeving een regeling uitgewerkt over het bijhouden van de gebruiksgegevens. Voor amateurgebruikers bestaat er geen regelgeving over het bijhouden van de gebruikte pesticiden.

Voor de transparantie en de eenduidigheid is er voor geopteerd om geen regulering over het rapporteren en of bijhouden van gegevens uit te werken voor de gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen voor amateurgebruik.

Particulieren hebben al / of niet een verplichting

In tegenstelling tot het besluit duurzaam gebruik pesticiden is in het wijzigingsvoorstel voor de afgebakende beschermingszone ook voor de particulieren een regulering opgenomen. Er is een verbod waar van afgeweken kan worden onder specifieke voorwaarde zoals hoe en welke pesticiden mogen gebruikt worden.

In deze eerste fase is er voor geopteerd om de gebruiksgegevens van de particulier niet te laten rapporteren of opvraagbaar te maken. Vanaf 18 augustus 2012 start de opdeling van de erkenning tussen amateurproducten en de professionele producten voor de gewasbescherming.

Het pesticidengebruik door particulieren zal verder opgevolgd worden in het kader van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik. Indien blijkt dat regulering van de particulier in deze beschermingszone alsnog wenselijk is, kan deze regulering in een later stadium uitgewerkt worden. In eerste instantie is er voor geopteerd om te werken via sensibilisatie.

Al of niet rapporteren of bijhouden van voor de opvraagbaarheid pesticidengebruik bij afwijkingen voor commerciële activiteiten met uitzondering van land- en tuinbouwactiviteiten

In de RIA Decreet en besluit duurzaam gebruik van pesticiden voor niet- land- en tuinbouwactiviteiten bevat hoofdstuk 9 ook keuzes over het al dan niet rapporteren van de gebruiksgegevens van de commerciële bedrijven die vallen onder de bepalingen van dat bijhorende besluit. In die RIA is de keuze gemaakt om deze doelgroep niet te laten rapporteren, de gegevens zijn wel opvraagbaar.

Deze RIA onderzoekt wel de verschillende mogelijkheden, gezien het belang van het voorkomen van de verontreiniging van het grondwater dat gebruikt wordt voor de productie van drinkwater.

Al of niet rapporteren: of bijhouden van voor de opvraagbaarheid pesticidengebruik voor land- en tuinbouwactiviteiten

Gewasbeschermingsmiddelen worden voor 82,5 % gebruikt voor land- en tuinbouwactiviteiten. Het is dan ook noodzakelijk dat de mogelijkheid voorzien wordt dat deze gegevens gerapporteerd worden of opvraagbaar worden. Het niet bijhouden van de pesticidengebruiksgegevens is geen optie, aangezien dit bijhouden en rapporteren al verplicht is via andere regelgeving.

De opties gaan in op het bijhouden van geaggregeerde gegevens en eventueel jaarlijks rapporteren aan de leefmilieuadministratie. Volgende gegevens zijn opvraagbaar: plaats van het gebruik, de productnaam, het erkenningsnummer of toelatingsnummer en de hoeveelheid die gebruikt is in dat jaar. Er worden geen gedetailleerde gegevens gevraagd, wel geaggregeerde gegevens van het jaarverbruik.

4 Opties – verzamelen van informatie en/of rapporteren

4.1 Situering en doelstelling

Om af te stemmen met de Europese richtlijn is voor de afgebakende beschermingszones voor waterwinning uit grondwater een aanpassing opgenomen in het bestaande besluit van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen binnen de waterwingebieden en de beschermingszones.

De richtlijn geeft aan dat lidstaten indicatoren kunnen gebruiken om trends te signaleren. Eén van de mogelijkheden is de nodige informatie te verzamelen via het laten rapporteren van de gebruiksgegevens. Tegelijkertijd kan via deze rapportering het pesticidengebruik opgevolgd worden en kunnen indien nodig, de randvoorwaarden voor gebruik aangepast te worden.

De doelstelling is om de administratieve lasten beperkt te houden, maar toch de mogelijkheid te hebben om bij probleemgevallen pesticidengebruiksgegevens op te vragen bij de grote gebruikers.

Voor de particulieren zijn er geen opties uitgewerkt (zie 3.2.)

4.2 Nuloptie – bestaande besluit

In het bestaande besluit Waterwinning en beschermingszones is geen rapporteringsverplichting opgenomen. Rapportering is wel verankerd via andere regelgeving. Voor de openbare besturen bestaat er een rapporteringsverplichting aan de leefmilieuadministratie als er geen nulgebruik is. De andere pesticidengebruikers rapporteren niet aan de leefmilieuadministratie.

Pesticidenreductiedecreet – openbare besturen

De openbare besturen, zonder nulgebruik, met grondgebied in deze afgebakende beschermingszones hebben net zoals de andere openbare besturen, een rapporteringsverplichting via het pesticidenreductiebesluit. Vanaf 1 januari 2015 kunnen er enkel nog pesticiden gebruikt worden voor afwijkingen type 1°. Dus enkel in de gevallen als er geen afdoende niet-chemische bestrijdingswijzen voorhanden zijn bij: a) plagen die een gevaar inhouden voor de mens inzake volksgezondheid of hygiëne; b) plagen die een gevaar inhouden voor het milieu of de biodiversiteit; c) situaties die een ernstige bedreiging vormen of kunnen vormen voor de veiligheid van de mens.

Sinds de gebruikscijfers van 2009 gebeurt het rapporteren via een on-line inventaris op www.zonderisgezonder.be. Een opdeling per gebied wordt niet gevraagd in de rapportering. Het is dus niet mogelijk om de pesticiden die gebruikt worden in de grondwaterbeschermingszones hieruit te selecteren. Een selectie van gemeenten die gelegen zijn in waterwingebied geeft wel een indicatie van het gebruik van pesticiden in de regio.

Voedselveiligheid

In het kader van geïntegreerde gewasbescherming moeten alle professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen vanaf 2014 het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen registreren, niet alleen land- en tuinbouwers. Alleen de amateurproducten zijn vrijgesteld.

Geïntegreerde gewasbescherming

In het kader van geïntegreerde gewasbescherming (IPM) zullen vanaf 2014 alle professionele gebruikers van pesticiden verplicht zijn hun behandelingen met pesticiden te registreren (in voorbereiding).

4.3 Optie 1 – (Optie F) – Alle terreinbeheerders van openbare diensten, de terreinbeheerders van commerciële bedrijven, de land- en tuinbouwbedrijven rapporteren jaarlijks over het pesticidengebruik aan de leefmilieuadministratie

Bij deze optie rapporteren alle openbare besturen, alle commerciële bedrijven, inclusief land- en tuinbouw, aan de leefmilieuadministratie. Bij de commerciële bedrijven zijn er een heel aantal kleine bedrijven met een zeer klein of geen terrein dat te onderhouden is.

4.4 Optie 2. – (Optie G) – De Vlaamse, de provinciale en lokale overheden rapporteren jaarlijks over het pesticidengebruik bij afwijkingen, de andere openbare diensten houden de gebruiksgegevens bij, die zijn opvraagbaar, geen rapportering en geen bijhouden van het gebruik van pesticiden bij de commerciële bedrijven, wel een rapportering van de gebruikscijfers van pesticiden voor land- en tuinbouwactiviteiten aan de leefmilieuadministratie

Naast de rapportering van het pesticidengebruik van de Vlaamse, provinciale en lokale overheden is er een jaarlijks verplichte rapportering aan de leefmilieuadministratie van de gebruiksgegevens van de land- en tuinbouwactiviteiten. De land- en tuinbouwbedrijven hebben nog geen rapporteringsverplichting aan de leefmilieuadministratie, wel aan de federale overheid en binnenkort aan de landbouwadministratie. Voor de commerciële bedrijven met uitzondering van land- en tuinbouwactiviteiten is er geen mogelijkheid voorzien om de gegevens over het pesticidengebruik op te vragen. Voor de andere openbare diensten is dit wel voorzien.

4.5 Opties 3 – (Optie H) - De Vlaamse, de provinciale en lokale overheden rapporteren jaarlijks over het pesticidengebruik bij afwijkingen, voor alle andere beheerders zijn de cijfers op te vragen door de leefmilieuadministratie

De jaarlijkse rapportering is beperkt tot de Vlaamse, provinciale en lokale overheden. De opvraagbaarheid is uitgebreid tot alle openbare diensten en alle commerciële bedrijven inclusief land- en tuinbouwactiviteiten.

Tabel 6: Onderzochte opties met het overzicht van rapporteren aan of opvragen van gebruiksgegevens door de leefmilieuadministratie opgedeeld per activiteit / doelgroep, aangevuld met de NACE-sector

Rapporteren pesticiden (R) of Opvraagbaar (O)	Groep volgens NACE-sector	Nuloptie	Optie F	Optie G	Optie H
Groep Ia.i.: Openbare diensten: allen exclusief Vlaamse, provinciale en lokale overheden	M, N, O	R	R	O	O
Groep Ia.ii: Openbare diensten: groep Vlaamse overheid, provinciale en lokale overheden	L	R	R	R	R
Groep Ib: Commerciële activiteiten (exclusief land- en tuinbouwactiviteiten)	C, D, E, F, G, H, I, J, K, P, Z	Niet	R	Niet	O
Groep 2: Land- en tuinbouwactiviteiten	A	Niet	R	R	O

5 Effecten

5.1 Doelgroepen en betrokken partijen

In de afgebakende waterwingebieden hebben zo'n 16.225 bedrijven hun zetel waarvan 725 landbouwbedrijven en 15.500 andere bedrijven. Dit vertegenwoordigt 1,3 % van het totale aantal bedrijfszetels.

Een uitgebreid overzicht van het aantal blootgestelden is opgenomen in de RIA Decreet en besluit duurzaam gebruik van pesticiden voor niet land- en tuinbouwactiviteiten.

Tabel 7. geeft het overzicht van de verschillende bedrijven gelegen in de beschermingszones grondwater opgedeeld per sector.

Tabel 7: Overzicht van de bedrijven gelegen in beschermingszone type I, II en III opgedeeld per sector

Code	NACE-sector	Aantal
A	Landbouw	725
C	Winning van delfstoffen	10
D	Industrie	1.111
E	Productie en distributie van elektriciteit, van gas en water + afval	53
F	Bouwnijverheid	1.111
G	Groot- en kleinhandel - reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen	2.539
H	Hotels en restaurants	950
I	Vervoer, opslag en communicatie	882
J	Financiële instellingen	449
K	Onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven	2.619
L	Openbaar bestuur	71
M	Onderwijs	424
N	Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	820
O	Gemeenschappelijke voorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten	1.214
P	Particuliere huishoudens met werknemers	31
Z	Slecht gedefinieerde activiteiten en onbekend	3.206

Bron: Kruispuntendatabank

Standpunt van Aquaflanders

Aquaflanders, tot 1 januari 2012 Samenwerking Vlaams Water, is de koepelorganisatie van de waterbedrijven in Vlaanderen.

De sector ondersteunt de verruiming van de huidige pesticidenwetgeving – uitbreiden van de doelgroep en de focus op de bescherming van de waterwinningen.

De sector is voorstander van een selectief gebruik van pesticiden in de land- en tuinbouw, zowel in termen van product als in termen van gebiedszones. Dit kan bijvoorbeeld via de erkenningen van de gewasbeschermingsmiddelen.

Het uitgangspunt moet zijn dat conform artikel 7 van de kaderrichtlijn Water de behandelingsprocessen drinkwater eenvoudiger worden.

De sector gaat akkoord met de aanduiding van de beschermingszones II en III als de terreinen gelegen in gebieden ter bescherming van de waterwinning. De sector vraagt wel de mogelijkheid om deze gebieden via een eenvoudige herzieningsprocedure uit te breiden / af te stemmen met de resultaten van de brondossiers in het kader van de opmaak van de waterveiligheidsplannen.

Voor de bescherming van het oppervlaktewater dat gebruikt wordt als ruw water voor de drinkwaterproductie vraagt de drinkwatersector ook een verbod in de oppervlaktewaterwingebieden voor de doelgroep van het decreet en het gebruik van specifieke pesticiden voor de doelgroep land- en tuinbouw.

Inschattingen

De berekening van de effecten zijn niet eenvoudig te begroten.

Voor de openbare besturen zijn er cijfers ter beschikking. Vanaf 1 januari 2015 geldt een verbod op het gebruik van pesticiden. Enkel onder specifieke voorwaarden – afwijkingen type I – kunnen pesticiden in beperkte mate gebruikt worden. Bij gebruik moeten die gerapporteerd worden (zie RIA Decreet en besluit duurzaam gebruik pesticiden voor niet-land en tuinbouwactiviteiten). Van de 71 openbare besturen (Groep L) met grondgebied gelegen in waterwingebied is de inschatting dat slechts 1 op 35 pesticiden zal gebruiken. Deze openbare besturen hebben reeds lang de verplichting om het pesticidengebruik te reduceren. Ook in het pesticidenreductiebesluit is al aangegeven dat binnen de drinkwaterwingebieden een pesticidenvrij beheer gevraagd wordt vanaf 1 januari 2015.

Voor het beheer van terreinen is weinig gekend over wie, waar, welk pesticide gebruikt en hoeveel. Voor de andere openbare diensten – onderwijs (M) en zorginstellingen (N) is de inschatting dat enkel in zeer uitzonderlijke gevallen pesticiden gebruikt worden, gezien de kwetsbare doelgroep die aanwezig is op de terreinen. De groep van Culturele instellingen (O) hebben weinig terreinen te beheren. Voor deze groep gaan we ook uit van 1 op 40 van de instellingen die pesticiden in uitzonderlijke gevallen zouden gebruiken.

Voor de commerciële bedrijven (C, D, E, F, G, H, I, J, K, P, Z) veronderstellen we een gebruik van 1 op 30. Van deze bedrijven zijn de groepen C, D, F, H, J, Z diegenen waar professioneel pesticidengebruik kan zijn, zelf of uitbesteed.

Bij de landbouwbedrijven is gerekend met 725 bedrijfszetels gelegen in de drinkwaterwingebieden.

Cruciaal om dit lage cijfer te bekomen is een goede sensibilisatie naar de openbare besturen en de commerciële bedrijven over

- de alternatieven die bestaan om het pesticidengebruik overbodig te maken;

- de negatieve effecten op de drinkwaterbron, op de volksgezondheid en de mogelijke impact op het milieu.

5.2 Nuloptie

Toepassers – gebruiker van pesticiden

Openbare besturen

De rapportering via het on-line instrument is vrij goed ingeburgerd. Deze on-line rapportering draaide een proefperiode en werd nadien aangepast. Sinds het invoeren van deze on-line rapportering en de bekendmaking, is het aantal openbare besturen dat rapporteert gestegen.

Gezien er na 1 januari 2015 geen pesticiden meer gebruikt mogen worden, zal slechts in heel specifieke gevallen pesticiden gebruikt worden. De inschatting is dat van de 71 openbare besturen gelegen in waterwingebied er slechts 1 op 35 pesticiden zullen gebruiken. De administratieve last is 25 euro, voor de (afgerond) 4 openbare besturen die pesticiden gebruiken komt dit neer op een administratieve last van ongeveer 49 euro. (zie ook Hoofdstuk 9 uit de RIA Decreet en besluit duurzaam gebruik pesticiden voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten). Deze rapportering is geen extra administratieve last.

Andere gebruikers

Deze andere gebruikers hebben geen rapporteringsverplichting aan de Vlaamse leefmilieuadministratie.

Er is wel een registratie voor alle producenten van primaire plantaardige producten. Zij registreren in het kader van de voedselveiligheid welke middelen, aan welke dosis, op welke teelt, door wie en wanneer pesticiden toegepast worden. In 2014 wordt de verplichte registratie in het kader van geïntegreerde gewasbescherming (IMP) uitgebreid naar alle professionele gebruikers van pesticiden.

Vragende partij voor verminderd gebruik

De drinkwatermaatschappijen zijn vragende partij om ook het pesticidengebruik van alle gebruikers in deze afgebakende zones te kennen. Dit om beter in te spelen op de problematiek van het mogelijke voorkomen van pesticiden in het ruw water (water dat gebruikt wordt voor de productie van drinkwater).

Opvolgen en handhaven

Openbare besturen

Aan het overschakelen van een papieren naar een on-line inventaris was een uitgebreide bekendmakingscampagne gekoppeld. Ook opleiding sessies werden aangeboden. Om in te loggen moet een gebruiksnaam aangevraagd worden bij de Vlaamse overheid. Dit vergt – ook vandaag nog - een opvolging van de aanvragen en dikwijls het telefonisch contacteren van de betrokkenen. Dit zorgde voor extra werklust.

5.3 Optie 1. Alle terreinbeheerders van openbare diensten en de terreinbeheerders van commerciële bedrijven, de land- en tuinbouwbedrijven rapporteren jaarlijks over het pesticidengebruik aan de leefmilieuadministratie

Toepassers – gebruiker van pesticiden

Openbare besturen (L)

Gezien er na 1 januari 2015 geen pesticiden meer gebruikt mogen worden, zal slechts in heel specifieke gevallen pesticiden gebruikt worden. De inschatting is dat van de 71 openbare besturen

gelegen in waterwingebied er slechts 1 op 35 pesticiden zullen gebruiken. De administratieve last is 25 euro, voor de (afgerond) 4 openbare besturen die pesticiden gebruiken komt dit neer op een administratieve last van ongeveer 49 euro.

Groep andere openbare diensten (M, N, O)

Ook hier gebeurt de aanname dat slechts 1 op de 40 van deze instellingen pesticiden gebruikt voor de afwijkingen type I. Voor het bijhouden en verzamelen van de gebruiksgegevens is gerekend met 20 minuten, voor het invoeren van de gebruiksgegevens op 5 minuten. De gemiddelde administratieve last voor deze groep komt op 13 euro. De totale administratieve last komt dan op circa 790 euro.

Voor land- en tuinbouwactiviteiten

In het kader van geïntegreerde gewasbescherming (IPM) zullen vanaf 2014 alle professionele gebruikers van pesticiden verplicht zijn hun behandelingen met pesticiden te registreren (in voorbereiding). De extra rapportering die de leefmilieuadministratie vraagt, bestaat erin om de gegevens die al geregistreerd zijn te aggregeren. Hiervoor is een tijd voorzien van 10 minuten, het invoeren of doorgeven van de gebruikscijfers 5 minuten (administratieve kost van 7 euro). Met 725 landbouwbedrijven komt dit op een administratieve last van 5.135 euro.

Terreinen bij commerciële bedrijven met uitzondering van land- en tuinbouw

In 2014 wordt de verplichte registratie in het kader van geïntegreerde gewasbescherming (IMP) uitgebreid naar alle professionele gebruikers van pesticiden.

Voor de berekening van de administratieve kost is 1 van de 30 bedrijven meegenomen (administratieve kost per dossier: 8 euro). In totaal zijn dit 9.860 bedrijven die pesticiden zouden gebruiken en moeten rapporteren. Dit komt neer op – afgerond - 80.000 euro.

De totale administratieve last voor deze optie komt op 85.700 euro.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Zie nuloptie.

Opvolgen en handhaven

Van de bedrijven gelegen in de beschermingszones zijn de contactgegevens gekend. Dit zijn er zo'n 16.625. Deze groep kan gecontacteerd worden om te wijzen op rapporteringsverplichting bij het gebruik van pesticiden. Een opvolging of alle beheerders die pesticiden gebruiken gerapporteerd hebben, is met het huidige personeel niet haalbaar. Voor de openbare besturen is dit wel mogelijk.

In het kader van IPM ligt de bevoegdheid op de handhaving bij de Vlaamse overheid, de landbouwadministratie. De handhaving zou geïmplementeerd kunnen worden in de randvoorwaarden in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (in voorbereiding).

5.4 Optie 2. De Vlaamse, de provinciale en lokale overheden rapporteren jaarlijks over het pesticidengebruik bij afwijkingen, de andere openbare diensten houden de gebruiksgegevens bij, die zijn opvraagbaar, geen rapportering en geen bijhouden van het gebruik van pesticiden bij de commerciële bedrijven, wel een rapportering van de gebruikscijfers van pesticiden voor land- en tuinbouwactiviteiten aan de leefmilieuadministratie

Toepassers – gebruiker van pesticiden

De rapportering van het pesticidengebruik is opgelegd aan de Vlaamse, provinciale en lokale overheden en aan de land- en tuinbouwbedrijven.

De administratieve last voor de openbare besturen is gelijklopend met de nuloptie.

Voor de rapportering van de gebruikscijfers van de land- en tuinbouw is gelijklopend aan optie 1: de berekende administratieve last bedraagt 5.135 euro.

De totale jaarlijkse administratieve last komt op 5.180 euro.

Het opvragen van de gegevens voor de andere gebruikers is vooral relevant voor de professionele gebruikers. Hier zijn de administratieve kosten beperkt gezien al een registratie moet gebeuren in het kader van IPM. Voor het aggregeren van de gegevens wordt een tijd van 10 minuten voorzien wat neerkomt op een administratieve last van 8 euro per bedrijf.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Zie nuloptie.

Opvolgen en handhaven

Overheden: zie nuloptie.

De opvraagbaarheid zal gericht en specifiek gebeuren indien noodzakelijk. Het binnenkomen van de gegevens zal opgevolgd worden. Indien nodig zullen de gebruikers bijkomend gecontacteerd worden om de gegevens aan te leveren.

5.5 Optie 3. De Vlaamse, de provinciale en lokale overheden rapporteren jaarlijks over het pesticidengebruik bij afwijkingen, voor alle andere beheerders zijn de cijfers op te vragen

Toepassers – gebruiker van pesticiden

Extra ten opzichte van optie 2 is dat het opvragen van gebruiksgegevens van pesticiden uitgebreid is tot alle gebruikers met uitzondering van de particulieren. Van alle gebruikers van pesticiden (met uitzondering van particulieren) kunnen op die manier gebruiksgegevens verzameld worden.

Rapporteren

Voor het rapporteren is de administratieve last gelijklopend met de nuloptie.

Opvragen

Bij specifieke problemen is de mogelijkheid voorzien dat de gebruikscijfers van pesticiden opgevraagd wordt.

De berekening van de administratieve last is gebeurd voor:

- (1) Opvragen van gegevens bij alle bedrijven gelegen in waterwingebied.
- (2) Opvragen 20 % van de bedrijven gelegen in waterwingebied. Die 20 % komt van het aantal kwetsbare winningen. Dit is een zeer ruwe benadering.
- (3) Opvragen van de gegevens in de kwetsbare winning Cadol.

(1) Volgende cijfers worden gegenereerd op basis van alle bedrijven gelegen in waterwingebied.

Alle bedrijven gelegen in het waterwingebied die niet rapporteren ontvangen een brief of mail (tijd: 5 minuten). De bedrijven die pesticiden gebruiken, moeten de gebruikscijfers opzoeken. De professionele gebruikers hebben via IPM een registratie. Daarna moeten alle bedrijven waarvan de gegevens opgevraagd worden, de mail of brief beantwoorden, hier is 5 minuten voor gerekend. Voor een bedrijf dat pesticiden gebruikt komt dit neer op een administratieve last van 10 euro. Voor een bedrijf dat geen pesticiden gebruikt (lezen brief/mail en beantwoorden brief/mail: 2 keer 5 minuten) op 5 euro. De totale administratieve last komt zo op 75.470 euro voor alle waterwingebieden.

(2) Voor 20 % ervan komt dit neer op 15.100 euro.

(3) Eén van de kwetsbare winningen, is de winning van Cadol, gelegen in de regio van Leuven. In deze winningen zijn zo'n 1.600 bedrijven gelegen of 7.300 euro.

Vragende partij voor verminderd gebruik

Zie Nuloptie.

Opvolgen en handhaven

Het aantal adressen van mogelijke gebruikers is veel hoger dan enkel de landbouwgebruikers: namelijk ongeveer 16.000 bedrijven hebben hun zetel in een waterwingebied waarvan 725 landbouwbedrijven. Uit deze groep van 16.000 bedrijven zal vooraf een selectie gebeuren op basis van het probleempesticiden en -regio. De opvolgbaarheid is groot, gezien alle bedrijven worden aangeschreven ongeacht of ze pesticiden gebruiken of niet. Deze personeelskost voor het opvragen en opvolgen van de bevraging, zal extra zijn ten opzichte van het huidige takenpakket.

5.6 Vergelijken van de opties

De beoordeling van de verschillende criteria is opgenomen in onderstaande tabel. De verschillende opties worden voor elk criterium afgewogen ten opzichte van de nuloptie: 0: zelfde beoordeling als de bestaande toestand; +, ++, +++: verbetering ten opzichte van de bestaande toestand; -, --, ---: een verslechtering van bestaande toestand.

Tabel 8.: Overzicht van de criteria met een inschatting van de effecten van de verschillende opties

Criteria	Optie 1	Optie 2	Optie 3
afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie	-	+	++
beschermen van de volksgezondheid	0	0	0
voorkomen van het uitspoelen naar oppervlaktewater			
voorkomen van insijpelen naar het grondwater			
beschermen van de niet-doelwitorganismen	+++	++	++
beschermen van de drinkwaterbronnen			
haalbaarheid voor de verschillende doelgroepen			
handhaafbaarheid	--	0	0
administratieve lasten en taken voor de doelgroep	---	-	-

taken voor de Vlaamse regulerende overheid	---	+	+
--	-----	---	---

1. Afstemmen op bestaande wet- en regelgeving, transparantie

Optie 1 vraagt een rapportering van alle bedrijven en alle openbare diensten als ze pesticiden gebruiken. Voor de openbare diensten is die regeling anders dan die vastgelegd in het besluit duurzaam gebruik pesticiden. Daar zijn alleen de Vlaamse, provinciale en lokale overheden verplicht om te rapporteren. Optie 2 en 3 scoren daarom beter dan optie 1. Optie 3 scoort beter dan optie 2 gezien voor alle gebruikers van pesticiden dezelfde regeling geldt, namelijk opvraagbaarheid van specifieke gegevens. Die set van gegevens is bewust beperkt gehouden.

2- 3 - 4 – 5 Beschermen van de volksgezondheid, Voorkomen van het uitspoelen / insijpelen naar oppervlaktewater, naar grondwater

Het rapporteren op zich heeft weinig impact op milieu, volksgezondheid enz. . Een goede opvolging van het gebruik kan wel leiden tot een beperkter gebruik.

5. Beschermen van drinkwaterbronnen

Alle drie de opties scoren beter dan de nuloptie. De verplichte rapportering van de gebruiksgegevens scoort het hoogst. Optie 2 en optie 3 scoren gelijk. De mogelijkheid om gebruiksgegevens op te vragen indien er zich problemen stellen, kan een grote meerwaarde bieden om het gebruik of de oorzaak te achterhalen van een stof die voorkomt in het ruwe water van de waterwinningen. In optie 3 is de opvraagbaarheid uitgebreid tot alle pesticidgebruikers in deze specifieke afgebakende beschermingszones grondwaterwinning.

6. Haalbaarheid: uitvoerbaarheid van het voorstel voor de verschillende doelgroepen

Het totaal aantal bedrijven gelegen in deze zones wordt geschat op een 16.000. Deze groep is beperkt genoeg om een specifieke sensibilisatie en communicatie te kunnen opzetten om de aangepaste regelgeving bekend te maken. Via sectororganisatie kan gericht gesensibiliseerd worden. De professionele gebruikers hebben via de IPM wetgeving al een verplichting tot het bijhouden en registreren van de gebruikgegevens.

7. Handhaafbaarheid

De handhaafbaarheid van het rapporteren is voor de Vlaamse, provinciale en lokale overheden gemakkelijk op te volgen gezien de rapportering gebeurt via een on-line inventaris. Bijkomend mogen de openbare diensten enkel in zeer specifieke omstandigheden (afwijkingen – type I) pesticiden gebruikt worden. Voor de andere doelgroepen is het rapporteren veel moeilijk op te volgen en te handhaven gezien het grote aantal bedrijven. Optie 1 scoort dan ook slechter dan de nuloptie.

Het opvragen van de gegevens zal gebeuren indien noodzakelijk en als er zich een specifiek probleem stelt. Het binnenkomen van de gegevens zal opgevolgd worden. Indien nodig zullen de gebruikers bijkomend gecontacteerd worden om de gegevens aan te leveren.

8. Administratieve lasten en taken voor de doelgroepen

De administratieve lasten voor de rapportering van de Vlaamse overheid, provinciale en lokale overheden is meegenomen in de RIA decreet en besluit duurzaam gebruik pesticiden voor niet-land en tuinbouwactiviteiten. De rapportering gebeurt via het bestaande en gekende on-line inventaris. Worden er geen pesticiden gebruikt, dan is de administratieve last gelijk aan 0 euro. Voor het gebruik van pesticiden voor de afwijkingen – type I is de inschatting 25 euro als administratieve last.

Voor de andere bedrijven scoren de drie opties slechter dan de nuloptie. Optie 1 heeft de negatiefste score, alle bedrijven moeten hier rapporteren. In optie 2 en 3 zijn gegevens opvraagbaar.

Het gebruik van pesticiden voor de land- en tuinbouwactiviteiten wordt al bijgehouden. Extra voor deze regulering is het opsturen en/of mailen van de geaggregeerde gegevens. Dit is beperkt.

Ook de andere professionele gebruikers van pesticiden moeten de gebruiksgegevens 5 jaar bijhouden. Ook hier is het doorgeven van de geaggregeerde gegevens als dit gevraagd wordt, een nieuw aspect.

9. Taken voor de Vlaamse regulerende overheid

De extra taken voor de Vlaamse overheid zijn gerelateerd aan probleemstoffen in een specifiek drinkwaterwingebied. Of als de Vlaamse overheid een studieonderzoek wil doen over het pesticidengebruik in waterwingebieden.

5.7 Motivering van de keuze

Optie 3 werd gekozen. Voor de transparantie en de eenduidige communicatie is er voor gekozen om net zoals in het besluit duurzaam gebruik pesticiden de rapporteringsverplichting in deze beschermingszones enkel op te leggen voor de Vlaamse, provinciale en lokale overheden. Voor de grote gebruikers van pesticiden zoals INFRABEL zullen de gegevens opgevraagd worden. In overleg met de sector zal bekeken worden of deze gegevens per waterwingebied kunnen aangeleverd worden.

Om de administratieve last zowel voor de bedrijven en de administratie beperkt te houden, wordt van de andere gebruikers van pesticidengebruik geen jaarlijkse rapportering gevraagd. De gebruikscijfers zijn wel opvraagbaar. Voor de eenduidigheid geldt dit voor alle andere gebruikers.

6 Uitwerking, uitvoering en monitoring

6.1 Juridisch-technische uitwerking

Voor bewoners en bedrijven gelegen in de afgebakende waterwingebieden geldt sinds 27 maart 1985 een verbod op het gebruik van pesticiden. Er zijn uitzonderingen voorzien in dit besluit.

Met de aanpassing voorzien in het wijzigingsbesluit gebeurt een specificering van de wetgeving voor pesticiden en een afstemming met het decreet duurzaam gebruik pesticiden en het besluit duurzaam gebruik pesticiden.

6.2 Uitvoering en administratieve lasten

6.2.1 COMMUNICATIE EN SENSIBILISATIE

In dit gebied zijn 16.625 bedrijven gevestigd. Van die bedrijven zijn de adressen gekend via de kruispuntendatabank en bij de drinkwatermaatschappijen. Een gerichte communicatie inclusief de bekendmaking van de nieuwe regelgeving is mogelijk. Dit aantal is beheersbaar.

De communicatie- en sensibilisatiecampagne van de Vlaamse overheid in 2007 omvatte al een specifiek luik naar de drinkwaterbeschermingszones. Deze campagne gebeurde in samenwerking met de drinkwatermaatschappijen. Zij verstuurde de specifieke folders naar de bewoners. Een samenwerking met de drinkwatermaatschappijen kan weer opgezet worden.

Deze specifieke communicatiecampagne kan ingebed worden in een grotere campagne opgezet naar aanleiding van het omzetten van de Europese richtlijn en de aangepaste wetgeving. Meer hierover in de RIA bij het decreet en besluit pesticidengebruik voor niet land- en tuinbouwactiviteiten.

6.2.2 ADMINISTRATIEVE LASTEN

De administratieve lasten werden berekend met het Vlaams Standaard Kosten Model (2010). Daarnaast werd afgestemd met de gegevens uit de RIA Decreet en besluit duurzaam pesticiden gebruik voor niet land- en tuinbouwactiviteiten. Geen pesticiden gebruiken betekent geen administratieve lasten.

De administratieve lasten voor de lokale overheden zijn bepaald op 430 euro. De inschatting is dat van de 71 besturen er drie kwart zijn die geen pesticiden gebruiken na 1 januari 2015. Pesticiden kunnen enkel voor plagen enz (afwijkingen type I) onder specifieke voorwaarden.

6.3 Handhaving

De dwingende en regulerende handhaving is geregeld via het milieuhandhavingsdecreet. Deze dwingende regulering is noodzakelijk in het licht van artikel 15 van de richtlijn Duurzaam gebruik pesticiden. Daarnaast is er ook alternatieve regulering noodzakelijk met de focus op de sociaal-communicatieve instrumenten met informatie- en sensibilisatiecampagnes, voorlichting vorming en opleidingen (zie hoger).

6.4 Evaluatie

Het decreet duurzaam gebruik pesticiden verwijst in artikel 7 §1 naar het Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik. Dit Actieplan heeft tot doel om de risico's en de effecten van het gebruik van pesticiden voor de menselijke gezondheid en het milieu te verminderen en om de ontwikkeling en invoering van geïntegreerde bestrijding van organismen die het doelwit zijn van pesticiden en alternatieve benaderingswijzen of oplossingen te bevorderen ter beperking van de afhankelijkheid van het gebruik van deze pesticiden. Dit plan wordt om de vijf jaar geëvalueerd. Belangrijk in dit plan zijn de indicatoren die trends moeten signaleren over het gebruik van werkzame stoffen, het toepassen van niet-chemische bestrijdingsmethoden, aanwezigheid van pesticiden in het milieu. Daarnaast moeten ook knelpunten of prioritaire punten aangewezen worden waar extra maatregelen nodig zijn.

7 Consultatie

7.1.1 LEEFMILIEU OVERLEG

Voor het omzetten van de richtlijn bestaat een Vlaams overlegforum met vertegenwoordigers van de verschillende betrokken afdelingen van LNE en VMM. Daarin is ook het departement landbouw en visserij en het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin vertegenwoordigd.

Naast de algemene vergaderingen die de volledige omzetting van de richtlijn opvolgen werd specifiek vergaderd rond het aanpassen van het decreet en het besluiten. De belangrijkste in dit kader was het overleg op 25 oktober 2011 waar alle relevante betrokken ambtenaren aanwezig waren inclusief vertegenwoordiger van het departement landbouw en visserij en van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid.

Het overleg op 17 november 2011 spitste zich toe op het uitwerken van een toezichtskader rond de handhaving van het decreet.

Daarnaast vergaderde een kerngroep over het uitwerken van zeer specifiek aspecten. Met wisselende samenstelling afhankelijk van het aspect.

Een terugkoppeling na het afwerken van het voorstel gebeurde op 23 februari 2012.

7.1.2 BELEIDSDOMEINOVERSCHRIJDEND OVERLEG

Deze milieuwetgeving heeft een impact op verschillende andere beleidsdomeinen naast dat van de Landbouw en dat van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Om al deze betrokken Vlaamse ambtenaren te informeren en te consulteren, werd een overleg georganiseerd op 12 december 2011.

De aanwezige beleidsdomeinen reageerden op de voorstellen. De reacties werden verwerkt in de voorstellen van decreet en besluiten en in de voorliggende RIA.

De beleidsdomeinen die opgaven geïnteresseerd te zijn en/of aanwezig waren op het overleg op 12 december, werden uitgenodigd op 23 februari 2012 om samen met de uitgebreide overleggroep leefmilieu de laatste voorstellen te bespreken. In overleg werden de discussiepunten besproken en aanpassingen voorgesteld.

7.1.3 OVERLEG FEDERALE OVERHEDEN EN GEWESTEN

Met het oog op de in ons land gecoördineerde implementatie van de betrokken richtlijn 2009/12/EU werd door het Overlegcomité op 3 februari 2010 een NAPAN Task Force opgericht (waarbij NAPAN staat voor Nationaal Actieplan – Plan d' action national). Het gaat hierbij immers om een oefening waarbij diverse overheden betrokken zijn vanuit hun respectievelijke bevoegdheden. De aanduiding van de Vlaamse vertegenwoordigers in deze NAPAN Task Force werd op 26 februari 2010 beslist door de Vlaamse Regering. Vertegenwoordigers werden aangeduid vanuit de beleidsdomeinen LNE, LV, en WVG. Ook de andere gewesten en federale overheden maken hiervan deel uit. Een belangrijke te implementeren bepaling van deze Richtlijn, m.n. artikel 4, vereist dat tegen 26 november 2012 een nationaal actieplan uitgewerkt en geïmplementeerd wordt. Overleg en coördinatie vindt daartoe in België plaats binnen de NAPAN-taskforce.

8 Overige informatie voor de Inspectie van Financiën

Bij de keuze van de opties is mee in rekening genomen dat de opvolging en de handhaving binnen het bestaande personeelskader ingepast kan worden.

Specifieke en gerichte communicatie en bekendmaking van de aangepaste regulering past binnen het huidige budget.

9 Samenvatting

De richtlijn Duurzaam gebruik van pesticiden RL 2009/128/EG werd goedgekeurd op 21 oktober 2009. De richtlijn vraagt in artikel 11 om de ruwwaterbronnen voor de productie van drinkwater te beschermen door beschermingszones af te bakenen. Voor bewoners en bedrijven gelegen in de afgebakende waterwingebieden geldt sinds 27 maart 1985 een verbod op het gebruik van pesticiden. Er zijn uitzonderingen voorzien in dit besluit.

Met de aanpassing voorzien in het wijzigingsbesluit gebeurt een specificering van de wetgeving voor pesticiden en een afstemming met het decreet duurzaam gebruik pesticiden en het besluit duurzaam gebruik pesticiden.

Het concreet uitwerken van de aangepaste regelgeving werd gestart in het voorjaar 2011 met het contacteren van betrokkenen en het verzamelen van informatie. Tegelijkertijd gebeurde op regelmatige basis overleg met de betrokken administraties.

Deze RIA bespreekt de optie rond de rapporteringsverplichting van gegevens van pesticidengebruik. Die rapporteringsverplichting werd afgestemd met die van het besluit duurzaam gebruik pesticiden. De rapporteringsverplichting werd beperkt tot de Vlaamse, provinciale en lokale overheden als er pesticiden gebruikt worden. Voor de andere gebruikers zijn de gegevens opvraagbaar.

I0 Contactinformatie

Vlaamse Milieumaatschappij

Afdeling Operationeel Waterbeheer – team watervoorziening en -gebruik

Mail a.vanhille@vmm.be, tel 02 553 21 66

Departement Landbouw en Visserij

Afdeling Duurzame landbouwontwikkeling

Mail: annie.demeyere@lv.vlaanderen.be, tel 016 66 61 21